

Vecie stereotipi jaunās Eiropas kontekstā [7]

Politologa [J.Ikstena komentārs](#) par Tautas saskaņas partijas priekšvēlēšanu programmu pats ir vērts komentāra. Vienkārši tāpēc, ka ļoti labi atspoguļo mūsdienu Latvijas politisko analītiķu (vai to cilvēku, kuri par šādiem tiek uzskatīti) problēmas.

[Boriss Cilevičs](#), 8. Saeimas deputāts, Tautas saskaņas partija

No pirmām rindīnām kļūst skaidrs, ka J.Ikstenam TSP nepatīk. Protams, viņam ir tiesības uz savu viedokli, un TSP nav piecu latu naudas zīme, lai visiem patiktu. Gods kam gods – J.Ikstens nevar neatzīt, ka TSP piedāvā "inteliģentu priekšvēlēšanu platformu". Taču visā šim atzinumam sekojošā tekstā J.Ikstens, diemžēl, mēģina uzdot savu personisko nepatiku par zinātniski pamatotu slēdzienu, sagrozot faktus un maldinot lasītājus.

Runāsim konkrēti. J.Ikstens raksta: "TSP ... vēlas piesaistīt ārvalstu investīcijas trūcīgajai Latvijai, un tas nozīmē zemākus nodokļus, bet tie nozīmē mazāka pīrāga pārdali, kas savukārt neļauj strauji paaugstināt sociālo garantiju apjomu". Pirmkārt, TSP programmā nav ne vārda par "sociālo garantiju apjoma strauju paaugstināšanu" – šādi solījumi būtu tukša populisma izpausme, ko pat Ikstens TSP programmai nepārmēt. Otrkārt, negribas ticēt, ka politologam Ikstenam ir zināms tikai viens investīciju piesaistīšanas veids – proti, nodokļu pazemināšana (kurš, starp citu, programmā nemaz netiek pieminēts – būtu dīvaini, ja par to iestātos kreisā TSP). J.Ikstenam būtu vismaz jādzird par vairākiem citiem faktoriem, kuri ietekmē investīciju pieplūdumu - piem., valsts pārvaldes efektivitāte un nekorumpētība, tiesu sistēmas droša funkcionēšana, kvalificētā un izglītota darbaspēka esamība. Tieši šos faktorus konsekvēnti uzsver Eiropas sociāldemokrāti, tai skaitā arī TSP. Un tieši to tā arī nesaprata nedz 13 gadus pie varas esošie Latvijas labējie un liberāļi, nedz arī viņiem simpatizējošie politologi. Taču Latvijas iedzīvotāju vairākumam tieši šāda ekonomikas augšupējas stratēģija būtu izdevīga.

"Tāpat partija... atbalsta vienotās lauksaimniecības politikas revīziju patērētāju interešu nodrošināšanai, kas latviešu laucinieku auditorijā droši vien izraisītu pretestību", raksta Ikstens. Šis secinājums balstās uz programmas teksta sagrozīšanas un nepareizas izpratnes par piedāvātās lauksaimniecības politikas pārskatīšanas būtību. TSP programma nerunā par "lauksaimniecības politikas revīziju patērētāju interesēs" – t.i. par "pīrāga pārdali", bet gan par pārorientāciju uz tādas produkcijas ražošanu, kura ievēro gan cilvēka, gan vides vajadzības. Pārdomāta lauksaimniecības politika var ne tikai apmierināt patērētāju intereses (tai skaitā arī laukos), bet arī veidot priekšnosacījumus noturīgas un rentablas lauksaimniecības attīstībai. Acīmredzami, ka šādas prasības ir ļoti neērtas ES "bagāto" dalībvalstu lauksaimniecības ražotājiem, kas gadu desmitiem pārtikuši no milzīgām subsīdijām. Bet Latvijā, kur līdz nabadzībai novesti gan laucinieki, gan pilsētnieku ievērojama daļa – kam tas var būt neizdevīgi?

"Partija atbalsta ES kopējās ārējās un drošības politikas stiprināšanu, kas faktiski nozīmē ar NATO konkurējošu struktūru veidošanu. Ņemot vērā Maskavas pašreizējos centienus kārtot savas attiecības ar Latviju un Igauniju caur Briseli, TSP vēlme pēc centralizētas un militarizētas ES kļūst saprotamāka" – tā Ikstens.

Tātad, TSP vēlās panākt ES stiprināšanu, jo tā ir izdevīga Maskavai – to pat var nepūlēties pamatot... Bet – vai TSP var vēlēties panākt ES stiprināšanu, jo tā ir izdevīga Eiropai un Latvijai? Vai nu J.Ikstens cenšas par visām varītēm "piešūt" TSP "promaskavismu", vai arī cienījamais politologs vienkārši nesaprot, kas ir ES kopējās ārējās un drošības politikas stiprināšana.

Paskaidrošu. ES kopējās ārpolitikas stiprināšana ir izdevīga Eiropai, jo palīdz pārvarēt nespēju skaidri noteikt savas intereses. Un tā ir īpaši izdevīga Latvijai, jo vienotajā ES ārpolitikā nebūs iespējams Krievijas spiediens ar "drauga Žaka" vai "drauga Silvio" palīdzību. Vai ir vērts atgādināt, ar ko reiz beidzās Latvijai Eiropas konkurējošo "spēkavīru" ārpolitikā cīņa?

J.Ikstena apgalvojums par "ar NATO konkurējošu struktūru veidošanu" ir vienkārši maldinošs – "konkurence ar NATO" nemaz neizriet no drošības politikas stiprināšanas. Gluži otrādi – absolūts vairākums iesaistīto politiķu un ekspertu atzīst, ka šāda stiprināšana ir izdevīgāka un efektīvāka saistībā ar NATO. Tas ļaus eiropiešiem labāk sargāt savu, Eiropas māju, nevis uzvelt ASV visu atbildību un tiesības pieņemt lēmumus par Eiropas drošību. Tas nozīmēs arī Latvijas lielāku ietekmi – vai viss tas patiešām ir "Maskavas interesēs"?

Jo tālāk, jo mazāk J.Ikstenu interesē programmas saturs, viņš arvien vairāk aizraujas ar TSP noziedzīgo nodomu atmakošanu: "Vēl skaidrāka tā kļūst, izlasot TSP programmā prasību pēc pilsonības nulles varianta Latvijā".

Šausmas, vai nē? Aizplūvuroti, pa likumu – un skaidrs, pēc kā pasūtījuma – TSP mēģina dabūt cauri "nulles variantu", kurš ir acimredzami nepieņemams lielākai latviešu sabiedrības daļai... Vienīga problēma – TSP programmā nekāda "nulles varianta" nav! Tajā rakstīts: "TSP atbalsta Eiropas pilsonības attiecināšanu uz pastāvīgajiem iedzīvotājiem – bezvalstniekiem un trešo valstu pilsoņiem, ieskaitot Latvijas nepilsoņus".

Žēl, ka J.Ikstens nesaprot atšķirību starp ES pilsonību un Latvijas pavalstniecību. Šīs Eiropas pilsonības variants – pēc pastāvīgas dzīvesvietas, nevis pēc dalībvalstu pilsonības – tika piedāvāts un nopietni apspriests Konventā, diskutējot par ES konstitūciju. Vēl vairāk – Eiropas Padomes Parlamentārā Asambleja šo priekšlikumu atbalstīja ar balsu vairākumu savā rezolūcijā par ES paplašināšanu un ES konstitūcijas pieņemšanu. Kaut gan Konventa vairākums to noraidīja, jau tagad "daudzslāņu pieejas" pilsonībai ir vērojamas vairākās valstīs. Piemēram, Ziemeļvalstīs, Lielbritānijā, Igaunijā, Lietuvā visi pastāvīgie iedzīvotāji balso pašvaldību vēlēšanās. Tai pašā laikā piedalīšanās nacionālo parlamentu vēlēšanās paliek vienīgi šo valstu pilsoņu prerogatīva.

Žēl. Tagad, pēc Latvijas iestāšanos ES un NATO, manuprāt, beidzot jāatsakās no – paša J.Ikstena vārdiem runājot – "līdz zobu sāpēm pazīstamiem" stereotipiem. Pirmkārt, no galvenā šāda stereotipa: "viss kreisais ir slikts un promaskavisks". Profesionāļiem, kuri apņemas skaidrot plašai sabiedrībai partiju programmas, būtu kā pirmajiem jāizvairās no šiem stereotipiem. Savādāk viņu komentāri no vērtīgas palīdzības pārvēršas par sabiedrības maldināšanu un labējo partiju slēpto politisko reklāmu.

Publicēts portālā 2004. gada 18. maijā